

201627

CHESTIA BANATULUI

DE

Dr. IULIU MANIU

DEPUTAT

DISCURS

ROSTIT ÎN ȘEDINȚA ADUNĂRII DEPUTAȚILOR
DIN 27 DECEMBRIE 1923

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BUCUREȘTI

IMPRIMERIA STATULUI

1924

E. O.

CHESTIA BANATULUI

DE

Dr. IULIU MANIU

DEPUTAT

DISCURS

ROSTIT ÎN ȘEDINȚA ADUNĂRII DEPUTAȚILOR
DIN 27 DECEMBRIE 1923

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BUCUREȘTI

—
IMPRIMERIA STATULUI

1924

Bibl. Univ. Cluj.

Nr. 482 1924

Domnilor,

Deși discursul d-lui Vaida a clarificat în deajuns atitudinea partidului național în chestiunea care ne preocupă în momentul de față, totuș să-mi permiteți ca în legătură cu unele declarațiuni a doi d-ni miniștri și a unui d. fost ministru să clarific unele amănunte ale acestei chestiuni.

Înainte de toate, vă rog să fiți siguri că n'am intențiunea să pun în chestiunea aceasta nici cea mai mică pasiune politică.

Cred că în chestiunea de față, care atinge integritatea teritoriului român, trebuie să vorbim în desăvârșită abstracțiune de gânduri politice vremelnice.

În discursul ținut de d. ministru Vaitoianu se cuprindeau unele afirmațiuni cari adevărat că sunt drepte, dar ele trebuie să aibă unele explicațiuni.

Asemenea d. ministru Mârzescu s'a referit la o întâmplare oarecare, care de

sigur în parte este adevărată, dar iarăși pretinde anumite explicațiuni.

Ceeace însă în deosebi mă face să iau cuvântul, este că d. Florescu a spus dela tribună că atitudinea partidului național este de criticat, pentrucă vreă să facă o divergință, adică din acuzat ce ar trebui să fie, el se preface în acuzator.

Nu vreau în momentul de față să acuz pe nimeni, dar tot atunci protestez cu toată energia ca să se facă pe această chestie din partidul național un acuzat. (Aplause pe băncile opoziției).

De data aceasta trebuie să precizăm numai lucrurile și să lăsam istoriei să-și spună judecata, atunci când ea va fi cu desăvârșire ridicată peste pasiunile cari frământă în ziua de astăzi partidele și oamenii.

Înainte de toate, d-lor, trebuie să constatăm un lucru.

Adunarea națională din Alba-Iulia, după cum ați auzit din citatele pronunțate de d. Vaida, a hotărît în unanimitate unirea către Regatul Român, a întregului Banat dintre Tisa și Dunăre.

Când am venit la București în calitate de președinte al guvernului ardelean ca să aranjez chestiunile cari trebuiau a-

ranjate între Ardeal și Banat de o parte și vechiul regat de altă parte, am ținut întâi să văd care e părerea d-lui Brătianu în ce privește hotărîrea dela Alba-Iulia.

Am constatat imediat cu cea mai vie satisfacție și patriotică bucurie că d. Brătianu susține, în ce privește Banatul, absolut punctul nostru de vedere.

Câtă vreme însă noi ne întemeiem dreptul nostru de a hotărî în felul acesta, pe dreptul istoric al Neamului Românesc, pe suveranitatea națională și mai presus de toate pe baza vitalității netăgăduite a Neamului Românesc, care a știut să stăpânească mii de ani aceste ținuturi și suntem siguri că va putea să stăpânească și de aci înainte încă mii de ani, d. Brătianu se bază pe lângă aceasta și pe tratatul dela 1916.

Am fost pe deplin de acord în această privință și peste orice îndoială am stabilit că dela acest punct de vedere nu vom cedă.

În acest înțeles a lucrat d. Brătianu de absolut acord cu noi și cred că nu se va găsi în țara aceasta nimeni și în primul rând nu va fi d. Brătianu acela care nu va recunoaște că partidul național român și toți reprezentanții săi au susținut această hotărîre atât aici cât și în Paris cu toată hotărîrea.

Ce mă privește pe mine cred, că nu se va găsi în țara aceasta un singur om oricât de sus pus, sau de situație oricât de ridicată, care să poată afirma că, fie într'un act oficial fie chiar și numai în vreo conversație particulară, fie cât de discretă, aș fi spus un singur cuvânt de acuzare ori critică în ceea ce privește susținerea acestui punct de vedere.

Dar, durere, d. Brătianu cu politica d-sale, care a avut deplina noastră aprobare, nu a putut să ajungă la rezultatul voit.

A venit acasă și fără de a i-o cere cineva și-a dat abdicarea cu întregul său cabinet.

D. Mârzescu avea dreptul să spună că la consiliul de miniștri în care s'a produs acest fapt alături de toți miniștrii, afară de d. Vaida, care era la Paris, am fost și eu de față în calitate de prezident al consiliului dirigent.

În acest consiliu de miniștri s'a hotărât în ceea ce privește guvernul care avea să urmeze, oricare ar fi acela, că vom susține un guvern care va stă pe baza integrității Banatului și pe baza susținerii tratatului dela 1916.

Această consfătuire a noastră înainte de producerea actului de demisiune s'a întâmplat în Sinaia.

La altă ședință a consiliului de miniș-

tri care s'ar fi ținut în București, despre care amintește d. Mârzescu, eu nu am luat parte, fiindcă nu eram membru al cabinetului Brătianu și fiindcă a trebuit să mă reîntorc în Ardeal.

Primindu-se demisiunea guvernului Brătianu, a venit guvernul d-lui Vaitoianu.

Guvernul d-lui Vaitoianu s'a pus pe acelaș punct de vedere al integrității Banatului. Pentru ce ?

Pentru că, cum se vede și din declarațiunea pe care a făcut-o d. Vaitoianu reprezentanților aliați, d-sa credea, și credea întreg cabinetul în care au luat parte și doi prieteni ai noștri, că guvernul acela nefiind emanațiunea voinței parlamentare a națiunii, are să lase rezolvirea definitivă a acestei chestiuni pentru guvernul parlamentar, care va ieși din alegerile pe cari aveă să le facă d. general Vaitoianu.

Eră și firesc acest lucru, și aci este locul să constat numai decât motivul pentru care am susținut cu toții punctul de vedere, că guvernul electoral să susțină așa zisa politică de rezistență. Motivul eră, ca să arătăm adversarilor noștri că în opiniunea publică a țării în această privință nu este nici cea mai mică deosebire, și că guvernul parlamentar care va succedă guvernului electoral să se poată prezenta la Conferința de pace înarmat cu voința solidară a lu-

mei politice din vechiul regat, sau cel puțin să nu fie slăbit prin o divergență de păreri a unui guvern anterior. Cu guvernul d-lui Vaitoianu eu eram în oarecare disensiune. Nu aparține aici să spun pentru ce. Lucrurile se știu și se vor clarifica la vremea lor. În chestiunea aceasta însă n'am făcut guvernului Vaitoianu nici cea mai mică dificultate, din contră i-am dat tot sprijinul. Știu, cunososc răspunsul pe care l-a dat d. Vaitoianu reprezentanților aliați. Trebuie însă să constat că eu la acel consiliu de miniștri în care s'a stabilit acel răspuns n'am luat parte. Prin aceasta nu zic că acel răspuns nu-l aprob în fond desi forma acelei declarațiuni putea fi alta.

Dar în vremea aceasta lucrurile au evoluat.

D. Brătianu reîntorcându-se din Paris, a rămas acolo d. Vaida. D. Vaida a avut bunătatea să-mi trimită aproape din săptămână în săptămână rapoarte din cari vedeam exact care este situațiunea în Paris. Eu din partea mea, deși nu personal, căci nu aveam timp să fac lucrul acesta aproape din săptămână în săptămână, îi trimeteam încunoștințări, informațiuni de starea politică din Ardeal și din vechiul regat, ca să fie informat și să poată să dea și dânsul informațiuni, și-i dădeam instrucțiunile tre-

buitoare în nenumărate lucruri cari erau în legătură cu viața și transformarea politică din Ardeal și cu întreaga acțiune din Paris.

Intr'o chestiune nu puteam să-i dau indicațiuni, în chestiunea mare și hotărâtoare, ca adică ce atitudine să iă d-sa în ceea ce privește diferendul între guvern și Conferința de pace, din simplul motiv, că nu aveam căderea de a o face fiind o chestiune rezervată guvernului central.

D. Vaida, precum ați auzit din prea interesanta sa cuvântare, trimeteă ade-vărate țipete de durere, în scrisorile ce mi le adresa, despre situația dureroasă din Paris. Vedeă zi de zi, că politica de rezistență, orcât de îndreptățită ar fi, nu mai puteă duce la un rezultat bun, și spunea categoric că, dacă nu vom puteă folosi timpul acesta pentru a intră în discuțiune, perdem timpul cel mai util, și pe urmă va trebui noi să fugim după aliați, pentruca să putem mântui ceva din ceea ce trebuiă să fie neapărat al nostru.

D. prim-ministru Vaitoianu a stat neclintit pe baza punctului d-sale de vedere și n'a admis nici un fel de discuțiune în nici o chestiune care formă neînțelegerile noastre cu aliații.

Primind o scrisoare — pe care v'a citit-o d. Alexandru Vaida — prin care

din nou insistă ca să intervin pe lângă guvernul central, să-i permită a intra în discuțiune, căci altfel este perdită cauza noastră m'am grăbit la București și l'am rugat pe d. ministru de externe — pe atunci d. Mișu — ca să-mi dea posibilitatea să-i vorbesc în o chestiune foarte urgentă. D. Mișu a fost atât de amabil încât nu a așteptat să mă duc la d-sa, a venit conștiincios cum este dânsul la mine ca să afle ce este așa urgent. I-am citit scrisoarea d-lui Vaida, în partea în care spuneă, că trebuie să facem neapărat ceva, căci dacă nu totul este pierdut. D. Mișu mi-a spus : guvernul nu poate să-și schimbe atitudinea, crede că d. Vaida este prea impresionat, fiind o fire impresionabilă, dar să-i scriu să fie liniștit, căci nu va fi nici un necaz. Guvernul în tot cazul nu poate să-și schimbe atitudinea în această chestiune.

Văzând că guvernul generalului Vaitoianu nu se depărtează dela punctul acesta de vedere, și după ce sentimentul meu eră că ar fi cazul ca, fără ca guvernul Vaitoianu să se angajeze într'altă direțiune în mod oficial, să găsească totuși căile și mijloacele pentru a se putea intra în discuțiune informativă neoficială pentru a se vedea ce s'ar putea mântui în această situațiune disperată.

Extrem de îngrijorat de neliniștea d-lui

Vaida, m'am dus la d. Brătianu și i-am expus situațiunea recitindu-i aceeaș scrisoare. L'am rugat ca, cu influența d-sale să binevoiască a sugera guvernului punctul de vedere al d-lui Vaida, de a se intră în discuțiune, deocamdată neoficială, spre a vedea ce s'ar putea câștiga pentru cauză în situațiunea dată.

D. Brătianu a spus însă, că nu poate să se abată dela punctul d-sale de vedere și crede, că nu e cazul să intrăm în discuțiune, și mai crede, că d. Vaida este prea mult impresionat de lucrurile pe cari le vede la Paris și că are credința că aliații, în definitiv, totuș vor cedă și acceptă punctul nostru de vedere, care este cel drept.

În vremea aceasta, neputând isbuti nici la ministerul de externe și nici la d. Brătianu ca să poată intră d. Vaida în discuțiune cu aliații pe chestiunile ce ne despărțeau, n'am avut altceva de făcut decât ceea ce vi s'a comunicat de d. Vaida și anume, să-i telegrafiez să vie acasă, și d. Vaida a venit.

Astfel s'au întâmplat lucrurile sub guvernul d-lui Brătianu și sub cel al d-lui Vaitoianu. Țin din nou însă să accentuez că, în afară de acest demers, absolut confidențial, făcut d-lui Mișu și d-lui Brătianu, nimănui în această țară n'am arătat nici dorința d-lui Vaida și nici părerea

mea, că ar fi bine să intrăm în aceste discuțiuni confidentiale. Și pentru ce nu? Pentru că credeam, că ar fi cea mai mare greșală dacă prin oarecari indiscrețiuni, prin oarecari discuțiuni particulare, oricât de discrete, s'ar slăbi situațiunea guvernului în ceea ce privește menținerea punctului de vedere al nostru față de aliați. (Aplause).

Intru aceasta, d-lor, s'a întâmplat alegerile. S'a întrunit Parlamentul și ne-am găsit în urmă în fața a două fapte hotărâtoare: întâiu, eră ultimatumul aliaților, cari ne amenințau cu ruperea tuturor relațiunilor cu acești aliați. De altă parte față de faptul că afară de partidul național român și afară de partidul liberal, care însă eră într'un număr foarte redus în Parlament, nici o altă grupare politică nu susțineă politica de rezistență.

Voci: Nu este adevărat.

D. Iuliu Maniu: Chiar făcând abstracție de d. general Averescu și de Take Ionescu cari erau în contra rezistenței și cari nu erau în Parlament și astfel să zicem s'ar fi putut trece peste voința lor.

D. I. Rusu-Abrudeanu: Datorită d-voastră n'au fost în Parlament.

D. Ștefan C. Pop: Dar alegerea a făcut-o d. Vaitoianu.

D. Iuliu Maniu: Zic, afară de d. general Averescu, de Take Ionescu, cari ne-

luând parte la alegeri, nu erau reprezentați în Parlament și astfel din punctul de vedere al mecanicii parlamentare, ar fi putut fi trecuți cu vederea, mai erau și toate grupările politice din Parlament din vechiul regat, împotriva politicii de rezistență.

Voci: Cari erau ?

D. N. Iorga : Eră și partidul meu, și sunt mândru că am fost contra unei politici de fapte. Nebunie pe seama unui popor, nu se putea face, când aveam nevoie de sprijinul unei lumi întregi, ca să rămânem acolo unde eram.

D. Iuliu Maniu : Intre astfel de împrejurări s'a pus d-ilor, întrebarea pentru partidul național român ce să facă ? Ținând să explic atitudinea partidului național și să o motivez, trebuie să fac o mică digresiune.

Spre nenorocire, se complica două lucruri, cari, și în timp și în spațiu și în ceea ce privește legătura organică a lucrurilor, sunt două lucruri deosebite : așa numitul tratat dela Saint Germain; tratatul adițional privitor la minorități și chestiunea Banatului.

Spre nenorocire, a'este două chestiuni se confundă acum și s'au confundat și atunci. În realitate rezistența d-lui Brătianu se îndreptă în contra a două obiective : în contra tratatului adițional privi-

tor la minorități și privitor la chestiunea Banatului. Eră în timp o deosebire pentru că în ceea ce privește tratatul adițional din Saint Germain, privitor la minorități, trebuiă să fie luată o decizie anterioară în raport cu cealaltă chestiune, cea a Banatului. Conflictul în realitate între guvernul d-lui Brătianu și Conferința de pace s'a declarat nu pe chestiunea Banatului, ci pe chestiunea tratatului adițional privitor la minorități.

O voce : E foarte adevărat.

Altă voce : Nu, pe chestiunea Banatului.

D Iuliu Maniu : Și câtă vreme tratatul adițional al minorităților eră acceptat și semnat de aliați și de ceilalți interesați și eră supus subscripțiunii noastre cu tratatul dela Saint Germain de o dată, tot atunci deciziunea privitoare la Banat, eră numai o lucrare anterioară a comisiunii geografice, care nu ajunsese oficial înaintea Conferinței de pace. Eră o chestiune tranșată numai înaintea unei comisiuni a Conferinței de pace fără sancțiunea acestei Conferințe, în schimb însă, tratatul adițional al minorităților eră deja semnat și aștepta semnătura reprezentanților țării românești. D. Brătianu s'a pus în acelaș timp și deodată în rezistență față de amândouă aceste chestiuni. Este altă chestiune dacă a fost bine

or n'a fost bine, așa este o altă chestiune că oare n'ar fi fost bine ca—cum cred eu—în o așa chestiune mare politică și diplomatică în loc de a acumula greutățile să le fi împărțit și împărțite să cerce a le înlătura rând pe rând. Aceasta este o altă chestiune pe care eu n'o examinez, constat numai singur faptul.

Și atunci, d-lor, când s'a format guvernul d-lui Vaida dânsul stătea în fața acestor două greutăți și când partidul național a trebuit să ia o atitudine în aceste chestiuni, lucrurile se prezentau în următorul mod : tratatul minorităților atingeă în partea lui oneroasă mai mult vechiul regat ; chestiunea, Banatului atingeă mai mult părțile de dincolo de Carpați. De ce tratatul minorităților atingeă mai mult vechiul regat ? Pentrucă eră preambulul acela îngrozitor de supărător, care umilea țara și care eră în adevăr o lovitură, pe care simțul de demnitate al țării nu o putea să o suporte și pentrucă erau niște articole privitoare la minoritățile din vechiul regat cari erau stipulate într'o formă, cari ar fi putut da naștere la multe neînțelegeri și cari în adevăr, în forma în cari erau puse nu se puteau accepta de guvern.

D. N. Iorga : Imi dați voie d-le Maniu ? Hotărîrea noastră a fost luată după ce am aflat dela izvor competente, din gura ali-

aților, că preambulul nu va exista, că articolul privitor la Sâmbătă se va desființa. Atunci am luat hotărîrea. (Aplause din partea partidului național).

D. Iuliu Maniu: Astfel noi partidul național examinând chestiunea am constatat că aceste două chestiuni ating vechiul regat și noi partidul național avem datoria a-l apăra în această chestiune până la ultima posibilitate și nu putem admite ca în această chestiune cu concursul nostru vechiul regat și prin el țara noastră întreagă să fie umilită. De aceea având în vedere că chestiunea minorităților din Ardeal și Banat era și de altminteri aranjată prin hotărîrea delă Alba-Iulia, pentru că în tratat se cuprindea cu mult mai puțin decât ceea ce noi la Alba-Iulia hotărîsem să admitem pentru minorități, am hotărît că noi vom admite să semnăm acest tratat adițional în cazul și numai în cazul dacă preambulul se va șterge și dacă articolul acela din chestiune va fi modificat. Și precum a constatat și d. Iorga, am admis formarea cabinetului d-lui Vaida, pe temeiul semnării acestui tratat adițional numai după ce am primit, dacă nu asigurări formale, dar sugestiunea pe care d. Vaida pe urmă a prefăcut-o în asigurare formală, că aceste lucruri supărătoare pentru demnitatea țării și pentru dezvoltarea ei pașnică

vor fi înlăturate. (Aplause din partea partidului național).

Vasăzică, partidul național român, care pe acele vremuri se recrută numai din Ardeal și Banat, și-a ținut de datorie să nu lase ca vechiul regat, ca prestigiul și trecutul acestui vechi regat, trecut prin atâtea neazuri și mizerii și sacrificii pentru civilizația omenească, să fie umilit prin concursul nostru. S'a ajuns acest rezultat și prin urmare, în ce privește partea privitoare la vechiul regat am putut să admitem semnarea tratatului adițional prin d. Alexandru Vaida. A rămas cealaltă chestiune, chestiunea Banatului și aici să credeți d-voastră că am fost moralmente și politicește în imposibilitate de a ne opune opiniei publice din vechiul regat. Chestiunea Banatului era o chestiune aparținătoare în primul rând Ardealului și Banatului. Vă întreb: Puteam noi forță o rezistență din partea vechiului regat după imensele jertfe ce a adus pentru noi? Puteam noi pretinde ruperea pe tema aceasta cu aliații, când în vechiul regat toți factorii politici și de Stat respingeau ideia aceasta?

Cu toate acestea, prin semnarea tratatului adițional al minorităților, un angajament juridic formal internațional, în ce privește chestiunea Banatului, nu s'a luat, nu s'a putut lua. (Aplause pe băncile opoziției).

E adevărat, d-lor, și constat fiindcă am intențiunea să stabilesc fără nici un fel de reticențe adevărul, că noi și guvernul d-lui Vaida, ieșit din voința Parlamentului, ținând seamă de opinia publică din vechiul regat și de convingerile politice, cari domneau în acel Parlament, am hotărît că noi nu vom duce rezistența în chestiunea Banatului până la ruperea cu aliații, am hotărît că vom pune în aplicare toate mijloacele posibile ca să câștigăm Banatul întreg dacă se poate, iar dacă nu se poate, decât să rupem cu aliații, ceea ce credeam că nu e posibil pentru țara românească, vom mântui din acest Banat atât cât putem. (Aplause pe băncile opoziției).

■ Că semnarea tratatului adițional n'a constituit nici un obligament în ceea ce privește Banatul, dovedește o împrejurare foarte interesantă pe care d-voastră nu e permis să o lăsați din vedere, o împrejurare pe care partidul național a produs-o absolut conștient.

În 29 Decembrie 1919, va să zică poimăine, vor fi 4 ani, s'a votat în Parlamentul României o lege prin care s'a hotărît Unirea, sau mai bine zis s'a aprobat decretul-lege prin care s'a aprobat hotărîrea dela Alba-Iulia și în această lege s'a spus precis că se aprobă hotărîrea dela Alba-Iulia, decretându-se

alipite pe veci și pe totdeauna toate teritoriile cari sunt cuprinse în hotărîrea dela Alba-Iulia. (Aplause pe băncile opoziției).

Ce credeți d-voastră ? Dacă noi, Parlamentul de atunci, și în special, dacă partidul național și dacă mai ales d. Vaida Alexandru, ca prim-ministru, nu nu ar fi fost decis ca în această chestiune să ia atitudinea cea mai hotărîtă, atunci putea d. Vaida, după ce a semnat acel tratat adițional, ca tot el să semneze ca prim-ministru raportul trebuitor prezentat M. S. Regelui și Parlamentului și pe urmă Parlamentul să voteze și aprobe acel decret-lege care cuprindea și alipirea întregului Banat ?

In politică, și mai ales în chestiunile mari diplomatice, oamenii pricepuți lucrează cu prevedere și cu aranjarea în mod potrivit a forțelor naționale. Trebuie cu orice preț, chiar cu riscul unor mici inconveniente internaționale să arătăm din nou că națiunea română nu este aplicată să abdică dela revendicările sale naționale și ca hotărîrile dela Alba-Iulia, cari sunt baza unirii Banatului și Ardealului cu vechiul regat le menține în întregime, să se arate că la spatele d-lui Vaida ca prim-ministru al țării, stă țara întreagă și-i dă tot sprijinul pentru a putea realiza, întrucât omeneste se

poate în împrejurările date, maximumul aspirațiilor naționale.

D. Vaida și partidele, cari îl sprijineau, au separat greutățile, au atacat întâi chestiunea tratatului minorităților, și după ce aceasta a rezolvit-o după părerea noastră, în mod norocos, a trecut imediat la rezolvirea altei chestiuni, la aceea a Basarabiei. Dar tratând chestiunea Basarabiei, a pus în discuție imediat chestia Banatului, pregătind astfel terenul, ca după ce a terminat și a doua chestiune mare, a Basarabiei, să poată trece imediat la rezolvirea celei de a treia chestiuni, a frontierelor cu Statele succesoare din Austro-Ungaria. Eu cred, sunt convins despre aceasta, că dacă guvernul d-lui Vaida nu eră pus în imposibilitate de a continua lucrarea sa, prin delaturarea sa surprinzătoare, cred, că precum a rezolvat tratatul adițional privitor la minorități, cum a rezolvat chestia Basarabiei perfect de norocos, tot așa ar fi rezolvat și chestia Banatului. (Aplause). Și nu mă îndoiesc că dacă...

D. I. C. Grădișteanu : Chestiunea Banatului eră rezolvată de mult, eră rezolvată de câteva luni.

D. Iuliu Maniu : D-le deputat, vroind să fiu absolut corect, am spus fără a fi fost făcut atent de d-voastră asupra acestei împrejurări, că în chestia Banatu-

lui s'a întâmplat ceva. Comisia geografică și-a spus părerea sa, dar aceasta nu eră o hotărîre definitivă din partea Conferinței, pe cînd în chestia minorităților eră un tratat definitiv semnat. În definitiv, d-lor, eu cred că este mare greșeală a face prorociri în trecut.

Tot ceea ce pot să constat este, că toate chestiile pe cari a ajuns d. Vaida Voevod să le rezolve el și guvernul său, le-a rezolvat în mod norocos și pot să dovedesc că a făcut toate pregătirile pentru ca și chestia Banatului să fie tot așa de norocos rezolvată. Imprejurarea aceea nenorocită, care a făcut să se despartă de putere, l-a împiedecat să mai poată face ceva. Un lucru este însă sigur, că nu există acte, că nu există scrisori pe cari să le fi semnat d. Vaida Voevod, sau vreun plenipotențiar al său și în care să fi făcut o abdicare dela Banat. Și acest lucru trebuie să fie constat, d-lor, peste orice îndoială. În definitiv, ce ar fi fost, sau cum ar fi fost, este astăzi de mai puțin interes.

Prorocirile pe cari le faci în trecut nu au nici un folos, căci nu se pot verifica. Este de mai mult interes a se discuta o altă parte a chestiei și anume: partea politică, care ne preocupă astăzi. De sigur, d-lor, că în chestia aceasta puteau să existe două politici. Putea să fie bună

una, puteă să fie bună și cealaltă. Puteă să se observe și să se continue riguros politica de rezistență începută de Brătianu și de partidul liberal, adică politica de a nu recunoaște nimic din ceea ce nu este în tratatul din 1916. Cui nu-i place, treaba lui, facă el altfel. Impune-se prin forța majoră a împrejurărilor o altă soluție, dar stând în fața acestei încercări de a se violă dreptul nostru pe baza negațiunii și a rezistenței și neconlucrând la nimic puteă să impună adversarilor noștri și puteă constitui un izvor de drept pentru viitor. Sau, d-lor, puteă să fie o altă politică, politică de tranzacție, o politică de tranzacție care pune în aplicare toate mijloacele utile și posibile ca această tranzacție să ducă în adevăr la bun sfârșit câștigând maximul ce se poate. În oricari din aceste două politici, dacă nu se pun în aplicare în serviciul ei toate mijloacele cari pot stă la dispoziție, este o politică rea, care nu poate duce decât la dezastru.

O politică de rezistență care nu pune în aplicare toate mijloacele și care nu duce negațiunea până la ultima limită pe care o permite existența națională, ci dă un pas înainte și doi înapoi, nu poate fi decât o politică catastrofală, care trebuie să ducă la dezastru.

Deasemenea, dacă te pui pe punctul de vedere al politicei de tranzacțiuni, dar nu

pui în aplicare toate mijloacele și toate posibilitățile de convingere, de informații și de diplomație, ci rămâi la mijlocul drumului și te mulțumești cu ceea ce va da Dumnezeu : această politică nu poate să ducă decât la faliment.

Cea mai curată și în cea mai cinstită convingere a mea este, că partidul și guvernul liberal în momentul de față a făcut o periculoasă amestecare a acestor două sisteme politice. Partidul liberal, dacă voiă în adevăr să se prezinte folositor, frumos și impunător cu politica d-lui Brătianu, nu putea face altfel decât să continue mai departe, rigid, punctul de vedere al rezistenței și să zică aliaților : „am avut cu voi un tratat, pe care voi nu l-ați ținut deși acesta este singurul care mulțumește aspirațiunile noastre naționale, exclusiv granița din tratat, este posibilă între România și Serbia. Eu dela acest punct de vedere nu pot cedă. Voi aliaților, faceți un alt hotar, dacă vreți faceți-l, eu nu mă voi opune acestei frontiere cu forța armată, fiindcă nu vreau să mă răsboiesc nici cu sârbii, nici cu voi, dar eu nu o voi primi ci mă voi supune ei ca la ceva impus și când Dumnezeu va da, eu necontribuind cu nimic la facerea acestei frontiere, voi reface în bine ceea ce ați stricat voi !“

„Veți vedea după cum se vor desvoltă lucrurile și vă veți convinge că eu am avut dreptate“.

Această atitudine ar fi fost o atitudine politică poate greșită, dar în tot cazul respectabilă. Ori, dacă guvernul actual și partidul liberal în momentul de față s'a convins că politica sa de rezistență a fost greșită și că nu o mai poate duce din orice considerațiuni, să fi zis în mod clar: „nu mai pot susține politica de rezistență, trebuie să intru pe terenul transacțional“, dar atunci să se fi pus pe lucru cu toată forța morală pe care o are, cu toată autoritatea de care dispune națiunea română, cu toate mijloacele și cu toate persoanele care-i stau țării acesteia în belșug la îndemână, cu toate legăturile sale pe cari în alte chestiuni le-a știut cu belșug pune în aplicare, ca să convingă și pe Aliați și pe sârbi și pe toată lumea, mișcând toate pietrele, că țara este aplicată să discute, dar nu poate primi frontiera care i s'a impus, ci ea trebuie schimbată în favorul nostru.

Și punând astfel toate forțele naționale și ale Statului în aplicare, să facă o tranzacțiune, un hotar, o limită, care să corespundă, dacă nu integral, dar totuș cât mai bine intereselor acestei țări. (Aplause pe băncile opoziției).

Dar, d-lor, cred că partidul liberal și guvernul său actual atunci când deoparte a părăsit punctul de vedere al rezistenței și a acceptat politica de tranzacțiune așa precum a acceptat-o în protocolul de față, dar de altă parte el nu s'a străduit ca prin autoritatea sa pe care trebuie să o aibă, în moment ce pe vremuri dânsul formă stânga extremă în acest diferend și față de guvernul sârbesc și aliați de dragul unei înțelegeri juste, nu a pus în aplicare toate mijloacele potrivite cu cari ar fi putut ajunge la alt rezultat decât acesta, care în realitate nu este altceva decât acceptarea punctului de vedere sârbesc, a făcut o enormă greșală și față de sine și față de țară.

Eu, d-lor, pe vremuri, când iubitul meu prieten Vaida mi-a trimis un raport în care se cuprindea declarațiunea d-lui Brătianu dela Conferința păcii, drept să spun, mi-a impus foarte mult. Vedeam eventualele pericole, cari puteau urma din această atitudine, dar priviam cu drag la ea, și într'adevăr spun, că făcând asupra mea o impresiune înălțătoare speram să impresioneze și pe aliați.

Și când mi-aduc aminte de vorba celor ce veneau din Paris la București și în Ardeal, cari în urma acelei declarațiuni a d-lui Brătianu, dela Conferința de pace, devenise o vorbă sburătoare, "că de ce o fi granița Banatului mai rea, de aceea va

fi mai bună», și când văd azi protocolul semnat tot de partidul d-lui Brătianu, eu și cred fiecare român trebuie să ne punem întrebarea: este bun acest hotar între noi și sârbi pentru că este rău, sau este rău pentru că este bun? (Ilaritate, aplause pe băncile opoziției)

Trebuie să vă punem această întrebare, căci altfel este cu neputință să găsim explicare pentru ce d-voastre partid liberal și guvernul actual, țineți cu tot prețul ca acest protocol să fie ratificat.

D-lor, trebuie să fac încă o singură observație. Un domn fost ministru mi-a pus întrebarea, destul de categorică — și de aceea nu putem să nu-i dăm un răspuns — ce credem noi să facem cu politica externă și în definitiv ce vrea partidul național cu Mica Antantă?

Întrebarea pusă în forma aceasta nu poate rămâne fără răspuns.

Să-mi dați voie înainte de toate, să mă provoc la un discurs pe care l'am ținut în August 1920, când se discută ratificarea tratatului dela Trianon. Atunci, examinând situațiunea — și în acea vreme Mica Antantă nu era încă încheiată — am zis: noi avem lipsă de alianța Statelor succesorale ale Austriei; cred însă, că ar fi o greșală, dacă această alianță s'ar încheia înainte de a se fi tranșat definitiv chestiunile în diferend între noi. Ziceam

atunci că alianțele cari se fac numai pe hârtie și nu izvorăsc din inima popoarelor netulburată de diferende nearanjate și nu răspund unei necesități reale ale acestor popoare, acele alianțe n'au trăinicie. Or, noi dorim și cerem ca alianța care se încheie între aceste State successorale și între noi și care corespunde unei necesități reale, să fie trainică.

D. I. Th. Florescu : Ce zice d. Brătășanu, că sunteți în contra Micei Înțelegeri ? (Intreruperi).

D. Iuliu Maniu : Cred, d-lor, că ar fi fost în interesul țării și în interesul acestei alianțe, dacă în adevăr părerea mea ar fi găsită apreciere și dacă noi am fi rezolvit aceste diferende înainte de a fi făcut această alianță. Nu vreau de loc să zic prin aceasta, că această alianță, care se numește Mica Antantă, n'ar fi bună și n'ar fi trebuitoare. În politica externă, partidul național român este atașat cu tot devotamentul și toată convingerea acestei politici a Micei Antante, și n'are dorința mai adâncă decât ca această alianță să fie cât mai puternic săpată în inimile tuturor popoarelor, cari au făcut-o ca ea să fie trainică și să poată corespunde scopurilor mari de pace pe cari Mica Înțelegere le urmărește. (Aplause).

Mica Antantă având caracter defensiv urmărește un scop de pace și de ordine și cine vrea în aceste părți ale Europei

pacea, lucrează pentru civilizația omenescă și face un serviciu omenirii.

Cred, că acest sistem de alianță este folositor pentru interesele țării românești. De aceea, cred că această alianță trebuie ținută cu toată sinceritatea; dar iarăș cred că interesul de a menține această alianță nu e numai al nostru, ci e și al celorlalte State. Vai de acea alianță care se întemeiază numai pe un interes unilateral! Dacă a-și ști că această alianță nu servește deopotrivă și interesele popoarelor ceho-slovac și serbo-sloveno-croat, ci ar servi numai intereselor noastre, atunci n'ași ține la această alianță, pentru că ași fi sigur că nu ar avea nici putere de existență, nici trăinicie.

Eu sunt convins că această alianță este în interesul tuturor și de aceea țin la ea și cred că trebuie să fie nu slăbită, ci din potrivă întărită. Dacă însă trebuie întărită, atunci trebuie ca și celelalte popoare și toți împreună să eliminăm tot ce ar putea tulbura relațiunea bună, intimă sufletească, între aceste popoare.

Nu trebuie eu să arăt comunitatea de interese și comunitatea de sentimente cu Iugo-Slavia.

După discursul d-lui Iorga, în care a arătat trecutul, care ne-a legat precum și interesul mare al prezentului care ne leagă și care va trebui să ne lege și în viitor, mă simt dispensat să fac aceasta.

Țin să dau însă expresiunea credinței mele, că este în interesul poporului Iugo-Slav, precum și al nostru, ca toate chestiunile cari ar putea tulbură bunele relațiuni și sentimentele prietenești dintre noi, să fie aranjate cu bună înțelegere și cu bună prietenie. Nici nu ne trece prin minte, ca diferendul, pe care îl avem astăzi, să-l rezolvăm cu alte arme și cu alte mijloace decât cele ale păcii și ale sentimentelor de prietenie față de poporul sârbesc.

Dar aci, d-lor, trebuie să intre în funcțiune mijloace superioare intelectuale, cari sunt a se pune imediat în aplicare, căci politica și diplomația înseamnă chiar acel meșteșug de a nu rezolvă chestiunile dintre State cu armele brutale ale puterii fizice, ci cu armele superioare ale puterii sufletești, cu armele superioare ale muncii și prevederii omenești.

Nu este pentru mintea omenească o misiune mai demnă, decât a rezolvi prin armele superioare ale intelectualității, problema — cu cât mai grea cu atât mai interesantă — diferitelor conflicte dintre popoare.

Națiunea noastră, care, slavă Domnului, are destui bărbați, cari pot să pună în aplicare cele mai distinse mijloace diplomatice pentru rezolvarea oricărei probleme, desigur va ști să rezolve și a-

ceastă chestiune fără a lunecă pe terenul forțelor fizice.

În ceea ce privește însuși Banatul, eu vă rog pe d-voastre să nu semnați acest tratat. Vă rog pe d-voastre să nu ratificați acest tratat și, prin urmare să nu primiți acest proiect de lege al d-lui ministru de externe.

Eu nu mă sperii de perspectiva neratificării și rog și guvernul să nu se sperie de această perspectivă, căci ce se poate întâmpla, dacă acest protocol nu va fi ratificat? Se va întâmpla, ca în privința acestei frontiere nu vom avea o bază juridică pentru vecinătatea noastră cu sârbii, ci o bază de fapt impusă de factori mai tari decât noi. Ceea ce vrem noi, este că în adevăr în această chestiune, până când ea nu va fi rezolvată în mod potrivit intereselor noastre naționale, să nu avem o bază de drept; căci dacă nu vom avea noi această bază, nici ei nu o vor avea. Dar în momentul când noi am crea o bază de drept și ei ar avea o bază de drept și prin urmare, discuțiunea pentru a schimba acest lucru se va lavi de greutatea existenței unei baze de drept, dată de reprezentanții voinței noastre naționale.

În ceea ce privește Banatul, fie că d-voastre îl veți semna, sau nu-l veți semna acest tratat, sufletul românesc nu poate fi nici despărțit, nici omorât.

D. I. G. Duca, ministru de externe:
Și de aceia s'a făcut tranzacțiune pe chestiunea Banatului ?

D. Ștefan C. Pop : Se poate face.

D. I. G. Duca, ministru de externe :
Constat acest lucru pe care îl declarați și atunci să nu mai vorbiți de integritate

Rog să se constate acest lucru și rog totdeodată pe d. Maniu să mă ierte, că l-am întrerupt.

D. Iuliu Maniu : Eu cred, d-lor, că sunt chestiuni a căror rezolvire este bine să fie ținută pendinte, este bine pentru că »qui habet tempus habet vitam«.

O astfel de chestiune este aceasta a frontierei Banatului impusă la vremea sa de forța majoră irezistibilă.

Vă rog, cu atât mai mult să nu ratificați acest protocol, că ratificându-l se vor rupe dela corpul nostru național nu numai peste 100.000 de români, ci va compromite o graniță absolut necesară pentru apărarea integralității teritoriale a acestei țări, și că, prin urmare, d-voastră semnând tratatul acesta așa cum vi se propune, nu veți face un lucru care atinge numai Banatul, ci unul care compromite interesele permanente ale întregii țări. (Aplause din partea opoziției).